

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XLIII. — Izdan in razposlan dne 13. oktobra 1875.

129.

Ukaz ministerstva za trgovino dogovorno z ministerstvom notranjih reči od 25. septembra 1875,

o steklenih posodah, v katerih se po javnih pivnicah ali krčmah ljudem pijača nataka.

§. 1.

Vse za rabo po javnih krčmah namenjene posode steklenice, ki držé 0·1 litra ali več, morajo imeti na sebi mersko črto, ki kaže, doklej mora segati lice tekočine, če so pravično napolnjene, in pa oznamenilo, koliko katera do te črte drží.

C. kr. meroizkusni uradi ne vdolujejo merske črte in oznamenila, marveč je krčmarjeva reč, za to poskrbeti.

Oznamenilo, ki kaže, koliko posoda drží, zapovedano v §. 5 meroizkusnega reda od 19. decembra 1872, in pa mersko črto je vbrusiti, vdolbsti ali z jedko tekočino vrezati in oznamenilo naj se napravi nad mersko črto, ali pa pod njo ali poleg nje.

§. 2.

Za pravičnost merske črte je krčmar odgovoren. Ako kdo napravi nepravilno mersko črto, zapade tedaj v kazen (štrafengo), kadar primanjkljaj do pravičnega držanja gre čez dvakrat toliko, kolikor po §. 9 meroizkusnega reda od 19. decembra 1872 smejo tekočinske mere enake velikosti imeti še pogreška.

§. 3.

Kar se tiče nadmerka (nadviška) teh steklenic, ravnati se je po ministerijalnem ukazu od 20. novembra 1873 (Drž. zak. št. 159), po katerem mora nadmerka od tekočinskega lica do roba biti najmanj:

Pri steklenicah po 1 liter in več	20 milimetrov,
" " " $\frac{1}{2}$ ali 0·5 litra	15 "
" " " $\frac{1}{4}$ litra, 0·2 in 0·1 litra	10 "

Pri steklenicah po 0·3 litra držéčih, v katerih se v javnem trgovanji sme tudi pijača natakati, mora biti najmanj 12 milimetrov nadmerka.

§. 4.

Ta ukaz pride v moč 1. dne januarja 1876.

Lasser s. r.

Chlumecky s. r.

130.

**Ukaz trgovskega ministerstva v dogovoru z ministerstvom
notranjih reči od 1. oktobra 1875,
o branilnih naredbah, da se ne bi kotli párniki razpokávali.**

V izvrševanje postave od 7. julija 1871 se ukazuje tako :

§. 1.

Za kotle párnike se v zmislu tega ukaza smatrajo vse tiste posode, ki rabijo v to, da tekočine izpremínjajo v sople, katere imajo večji nápon nego tisk atmosférico zrak.

§. 2.

Voliti gradivo (materijal), določati, kako bodi gradivo močno, potem kako se napravljajo in dogotavljajo kotli párniki, to se na njegovo odgovornost prepúšča tistemu, kdor jih dela. Sploh je samo prepovedano, litíno (lito železo) in médeno (mesingasto) pločevíno (pleh) rabiti kotlom párnikom v straníce ter v ceví za ogenj in vrenje; a dovoljeno je, iz médene pločevine ceví za ogenj in vrenje delati do 10 (deset) centimetrov v premérniku debele.

K stranícám se v zgornjem zmislu ne štejejo: parne kupole in ospredja na cevéh za vrenje, pokrovi odprtine, skozi katero se more v kotel priti, pokrovi čí-stílnih odprtín, stolpaste (štulaste) ceví ter njih pokrovi, in drugi opravní kosoví, a samo tedaj ne, kadar jih niti ne objemlje kotlovo obzidje niti se jih ne dotíčejo ogenj ali razžarjeni plini in če jim premernik ní čez 60 centimetrov dolg.

Da se napravam posebnih kotlov litína rabi v druge, a ne v poprej imenovane napravne dele straníc, to more trgovsko ministerstvo ob vsacem slučaji posebej dovoljevati v dogovoru z ministerstvom za notranje reči.

Vlogam o tem je vselej pridati dotíčnih kotlov ter napravnih delov načrtke, zgotovljene v povedanem merílu ali popisane z dotíčnimi merami.

O kotlih, dobljenih iz inostranskega, odgovornost zadeva tudi tistega, kdor jih rabi.

§. 3.

Na vsacem kotlu párniku naj bode naslednje opravno orodje, ter da je to orodje vedno trdno in dobro, skrbeti je tistemu, kdor kotel rabi:

- a) konči (vsaj) po ena ostrážna zaklopnica, in ako ima kotel párník nad 2·5 kvadratnih metrov kurílné ploskve, konči po dve ostrážni zaklopnici.

Teh zaklopnice obtežilo naj se ujema sè soparnim napônom, za katerega je kotel preskušen, ter na stalnih kotlih parnikih jih je smeti obteževati samo z utežmi, in to tako, da ob posredstvenem obtežilu deluje teža na izkrajnjem konci navôra. Pri tehtnicah na zmet naj maksimalni nápon zmeti boðe omejen primerno k maksimalnemu napônu sopare in pri lokomobilah mora vsaj ena zaklopnica biti obtežena z utežjo;

- b) konči po eden pravičen ter vedno in trdno gotov manometer, na čegar lestvici (razdelbi) je razločno zaznamenati maksimalni nápon sopare, do katerega se dotični kotel sme rabiti. Mora biti Withworthova matica $\frac{3}{4}$ palcev angleških, kamore umesti kontrolni manometer, in sicer je tako narediti, da je mogoče oba manometra vsacega za se zapreti;
- c) konči po ena za trdno gotova naprava, katera kotel z obilo vodo zaklada, in katera tam, kjer je njeno ustje vanj, ima samodejno zaklopnico, da voda ne more iz kotla utekati.

Ako je več kotlov med saboj združenih (zvezanih), tedaj je vsem dovolj samo ena taka naprava z eno vodonosno cevjó; a vendar je treba, da ima vsak kotel svoje grlo, na katerem je poleg zapórnice tudi še samodejna zaklopnica;

- d) konči po dve rabni napravi, s katerih se dá videti, doklé v kotlu voda seza, in kateri ste obe na ravnost zvezani s kotlom. Od teh naprav, katerih ena boði steklena, naj ena kot druga razločno kaže najnižje, dotičnemu kotlu dopustno stanje vode. To najnižje stanje vode mora pri stalnih kotlih najmanj deset centimetrov nad črto ognjenico a pri premičnih kotlih tako visoko biti, da z ozirom na njih majanje voda še zmirom dovolj pokriva najvišjo ploskev, katere se ogenj in plinovi o kurjenji nastajoči dotičejo.

Zgornja določila ne veljajo napravam za sušilo sopare ali za njeno močnejše razgrevanje, niti za take dele kotla, pri katerih se ni bati, da bi se stene od sopare razbelile.

Praviloma se šteje, da ní nevarnosti razbeljenja, ako plinovi dosežajo s vodo spirano ploskev kotla, ki je pri navadnem vignji (stalni parniki, lokobile) vsaj dvajsetkrat in pri umetno podaljšanem vignji (lokomotive, kurilo z mehovi i.t.d.) štiridesetkrat tolika, kolikoršna žgavna ploskev.

Kotli párniki, držéči po menj nego po osemdeset (80) litrov, svobodni so ostražnih naredeb, povedanih za b), c) in d).

§. 4.

Nobenega kotla párnika, držéčega nad osemdeset (80) litrov, boði si napravljen na tozemskem ali na inostranskem, ni smeti na odgovornost tistega, kdor ga upotrebljava, rabiti poprej, dokler ni tako preskušen, kakor propisuje ta ukaz, ter s to preskušnjo potrjen, da je dober.

To preskušnjo more, kakor si stranke same izvolijo, opravljati ali kdo izmed uradno postavljenih preskuševalnih komisarjev, katerih imena in prebivališča poleg okraja, njim odkazanega, razglasi politična deželna oblast, ali — če je tist, kdor kotel rabi, pravi družabnik tacega društva, ki ga je država upravičila

čuti nad rabo kotlov párnikov — tedaj morejo po določilih postave od 7. julija 1871 to delo opravljati uradno pooblaščenj organi tega društva.

Preskušnja, naj jo opravljajo uradni ali zasebni (privatni) organi, treba da bode vselej že predno se kotel vzida ali obloži in da se godí po propisih o uradnem preskuševanju. Lokomobile je smeti že obložene preskušavati.

Poskusni tisk, ki ga je o tej priliki napraviti, naj v kotlih párnikih, katere bode rabiti do resničnega soparnega napôna dveh atmosfer, bode dvakrat tolik, a v kotlih, katere bode rabiti ob višjem soparnem napônu, enkrat in za polovico tolik, kolikoršén je največji smétni tisk, pomnožen s tiskom ene atmosfere.

Tisk ene atmosfere naj se računi po kilogramu na kvadratni centimeter.

§. 5.

Na vsacem kotlu párniku naj bode zaznamenáno ime tistega, kdor ga je napravil, in leto, katerega je narejen; tudi najvišji dovoljeni mu resnični nápon sopare, izražen v atmosferah ali kilogramih na kvadratni centimeter, naj se na lahko vidnem kotlovem mestu razločno ter tako zapiše, da kaj časa ostane.

§. 6.

O vsaki kotelski preskušnji se dá potrdilo, katero naj shrani tist, kdor kotel rabi.

§. 7.

Preskus kotla párnika je ponoviti ob teh slučajih:

- a) kadar se bistveno izpremení kotlova sestava;
- b) kadar se ob kacem popravljanji premení več nego dvajseti (20.) del kotlovega površja.

Zaradi tega, ako se izpremené ceví za ogenj do deset (10) centimetrov premérnika, kotlom s cevmi ni treba nove preskušnje;

- c) kadar že upotrebļjavan stalen kotel gre v kak drug obrten závod na rabo.

Vrhu tega se na izvoljo daje vsacemu, kdor kotel rabi, svoje párnike pod nov kotelski preskus devati, kolikorkrat se mu zdi treba.

Povod in vgodni uspeh ponovljenega kotelskega preskusa je zaznamenáti v prvotno danem potrdilu (§. 6).

§. 8.

Vsak kotel párnik treba konči po enkrat na leto zopet pregledati, ob čemer je paziti kar se največ more, da se s tem delo ne ustavlja. Dolžnost je tudi tistemu, kdor kotel rabi, da ob vsaki izpremembi kake zaklôpnice ali kacega navôra sproži nov pregled. Te preglede opravlja ali uradni preskuševálni komisar, ali ónim kotelskim rabníkom, kateri so pravi družabniki tacega društva, ki ga je država upravičila čuti nad rabo kotlov párnikov, preglede opravljajo organi tega društva.

Gledé lokomobil, ki jim se preminja stališče, dolžan je ta, ki jih rabi, vsako leto naznaniti uradnemu komisarju preskuševavcu, ali če je ud družbe, ki jo je država upravičila čuti nad rabo parnih kotlov, organu te družbe zaradi pregleda, kje je lokomobilni kotel in doklej ondi ostane.

Od časa prvega preskusa mora se vsak kotel od petih do petih let, če je v rabi, ob letnem pregledovanji skrbno preiskati in s pritiskom s pomočjo kontrolnega manometra preskusiti.

Končni uspeh pregleda je zaznamenáti v prvotno danem potrdilu (§. 6).

Naredbe, katere preiskovavec ukaže, treba vselej izpolnjevati brez upora.

Če je pregledoval uradno postavljeni preskuševalni komisar, tedaj se daje na izvoljo tistemu, kdor kotel rabi, ako se misli okrivičenega z ukazanimi naredbami, da se pritoži političnemu deželnemu oblastvu.

Ta pritožba ima ustavljajočo krepost samo tedaj, ako se zaradi kake pretéče opasnosti (nevarnosti) ni do dobrega ustavila kotelska uporaba.

Pritožbe, kadar so, naj oblastva, kar se najspešneje more, doženó do rešitve.

§. 9.

Kadar se postavlja ali vzdjuje kak stalen kotel párník, ali kadar se lokomobila rabi po tacih krajih, koder stanujejo ljudje, in tudi kadar se kam drugam predeva kotel párník, ali se bistveno prenarejajo k njemu spadajoče naprave, treba paziti na ognjestražne ter na stavbene propise.

§. 10.

Kotlom párnikom stréč ali nad njimi čút se jemati smejo samo povzdani (zanesljivi) ljudje, kateri so izpolnili 18. leto svoje starosti, in kateri morejo z uradno poverjeno svedočbo dokazati, da so si osvojili sposobnost v strežbo kotlu párníku.

§. 11.

Kdor zve kako opasnost v rabi kotla párníka, vsak je upravičen, ovaditi jo uradnim organom.

Taka ovadba je dolžnost vsem tistim ljudém, kateri kotlu párníku strežejo ali pri njem delajo, ako so pretéčo opasnost kotlovedu rabníku ali njegovim postavljenecem bili sicer povedali, a se pot nesreči vendar ni mahoma do dobrega zaprl.

Imenovani ljudje so po veljavnih postavah odgovorni o vsaki kvári, kar bi je bilo s tega, ker stvari niso ovadili.

Uradni preskuševalni komisar kotlov párníkov treba da na vsako tako ovadbo takój pride na raziskavanje, katerega končni uspeh naj priznani političnemu oblastvu, ter če je kotel párník pod zasebnim (privatnim) nadzorom, tedaj ob enem tudi dotičnemu društyu, pristavlja mu, kaj naj se naredí. Ako se najde opasnost (nevarnost), naj uradni komisar takój prirédi, česar je treba.

§. 12.

Kadar se kotel párník razpoči, tedaj je njegovemu rabniku dolžnost o tem nemudoma oznaniti najbližjemu varnostnemu oblastvu, katero naj takój brez ozira, ali je ta kotel pod državnim ali pod zasebnim nadzorom, to stvar vselej v vzajemno postopanje priznani tistemu (uradnemu) preskuševalnemu komisarju, katerega je dotičnemu okraju postavila vlada. Komisar naj ob posebnjših nesrečah, ali če se kaže sumnja o kaznjivem dejanji, prirédi, da se preiskave poprimejo nadstojna politična ali sodnja oblastva; a najprvo naj storí vse, česar je treba, da se na trdno postavijo dokazíla.

Pred preiskovalne komisije prihodom ter brez njene privolitve se ne sme na kotlu, kakoršen je ali kakor stoji ali leží, ter na stavbah in napravah, katere je zadel rázpok, nič izpremeniti, ako se to morebiti neogibno treba ne zdi zato, da se ljudje otmó kaki nevarnosti kar se tiče zdravja ali života, ali da se odvrnejo poznejše nezgode, ali da se odpre občilo na kaki železnici ali na javni cesti.

§. 13.

Prestopki zgornjih propisov, ako ne spadajo pod občni kazenski zakon, kazníli se bodo po ministerskem ukazu od 30. septembra 1857 (Drž. zak. št. 198) z globo do sto goldinarjev avstr. veljave ali sè zaporom do štirinajst dní.

Ta ukaz pride v moč tri mesece po svojem razglasu.

Lasser s. r.

Chlumecky s. r.

131.

Ukaz ministerstva za trgovino v dogovoru z ministerstvom notranjih rečí od 1. oktobra 1875,

o preračunu kurilnih ploskev, povedanih v postavi od 7. julija 1871, na metersko mero.

V zvršbo postave od 23. julija 1871 (Drž. zak. od l. 1872 šte. 16) in na podlogi postave od 31. marcija 1875 (Drž. zak. št. 62) ukazuje se takó:

§. 1.

Kurilne ploskve, v §. 2 postave od 7. julija 1871 (Drž. zak. št. 112), o preskuševanju in perijodičnem pregledovanji parnih kotlov, povedane zaradi odmerjanja preskusnine; in preglednine, treba je tako lé preračunjati na metersko mero:

Kurilna ploskev	Mesto kvadratnih čevljev	Kvadratni metri
izpod	25	2·5
od	25—100	2·5—10
od	100—500	10—50
čez	500	50

Ker so ti izmerki praktično popolnoma enake vrednosti s kurilnimi ploskvami, kakor so doslej bile v kradratnih čevljih izmerjene, za to ostanejo preskusnine in preglednine neizpremenjene.

§. 2.

Ti meterski obmeri smejo se po členu VIII postavè od 23. julija 1871 (Drž. zak. od l. 1872, št. 16) že zdaj uporabljati pri vseh uradnih delih, ki se tičejo preskušavanja in ponovljenega pregledovanja parnih kotlov, a po 1. dnevi januarja 1876 morajo se samó ti obmeri rabiti.

§. 3.

Pričujoči ukaz pride v moč tist dan, katerega se razglasí.

Lasser s. r.

Chlumecky s. r.

132.

Razglas finančnega ministerstva od 4. oktobra 1875,

o prelogu Pelzenjske velike colnije na kolodvor železne ceste.

Velika colnija I. razreda v Pelznji na Českem se je 30. dne septembra 1875 preložila na ondukajšnji kolodvor c. kr. privilegirane česke zahodne železnice, ob enem pa se je opustila velike colnije ekspozitura, katera je doslej tam bivala.

Pretis s. r.

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

182

... ..

... ..
... ..
... ..

... ..

183

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..